

Het Studium Generale,
het Academisch Historisch Museum
en het Scaliger Instituut
van de Universiteit Leiden organiseren:

Ratio & emotie

Ratio en emotie, thema van het 87e lustrum van de Leidse universiteit, is een actueel maatschappelijk onderwerp. Enerzijds wordt in de kennis-samenleving meer nadruk gelegd op rationele vaardigheden van de burger, anderzijds spelen emoties een steeds belangrijker rol in het publieke debat. Ook is het wetenschappelijk onderzoek bij uitstek verbonden met zowel de ratio als de emotie.

verwoord en verbeeld

Lustrumserie met (mini)exposities uit de Leidse universitaire collecties

Voor de lezingenserie zijn gerenommeerde sprekers uit verschillende disciplines gevraagd het thema vanuit hun achtergrond te belichten. De serie gaat vergezeld van een aantal kleine eenmalige exposities van objecten uit de Leidse universitaire (bijzondere) collecties. In alle lezingen wordt door de sprekers de link gelegd naar een of meerdere objecten, die gedurende de avond van de lezingen tentoongesteld worden.

dinsdagavond 28 september 2010

Prof.dr. Ruud Koole

Hoogleraar Politieke Wetenschappen (Universiteit Leiden) en auteur van *Mensenwerk: herinneringen van een partijvoorzitter 2001-2007* (Amsterdam, 2010)

‘Vrij baan voor de varkensflat’

Ratio en emotie in de Nederlandse politiek

Heel vaak is de verzuchting te horen dat een prachtig politiek plan geen doorgang vond omdat ‘de emotie de overhand kreeg’ of dat onverantwoordelijke populistten inspelen op ‘onderbuikgevoelens’. Emotie als de vijand van degelijke politieke ratio. Tegelijk is te horen dat kabinetten soms vallen omdat ‘persoonlijke chemie’ tussen politieke leiders ontbreekt of dat een ‘goede sfeer’ essentieel is voor het welslagen van een kabinetsformatie. Emotie als de smeerolie van de politieke machine. Hoeveel emotie heeft de politiek nodig en kan zij verdragen?

Prof.dr. Bas Haring

Bijz. hoogleraar ‘publiek begrip van wetenschap’ en filosoof (Universiteit Leiden)

Ratio versus emotie - orde versus wanorde

De ratio is ordentelijk en gestructureerd terwijl emoties grillig en wanordelijk zijn. Aan de hand van drie onverwachte objecten uit de universitaire collecties zal Bas Haring een pleidooi houden voor het wanordelijke, het ongestructureerde. Hij zal laten zien dat de tegenstelling tussen wanorde en ratio helemaal niet zo groot is.

dinsdagavond 12 oktober 2010

Prof.dr. Rudi Ekkart

Hoogleraar Kunstgeschiedenis (Universiteit Utrecht) en directeur Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD)

Leidse professoren en studenten in beeld

Veertig jaar onderzoek naar universitaire portretten

Rudi Ekkart was verantwoordelijk voor de afronding van de catalogus van de portretverzameling van de Leidse universiteit en

bleef ook tot 1978 als conservator van het Academisch Historisch Museum rechtstreeks bij deze verzameling betrokken. In de lezing gaat hij kort in op enkele favoriete portretten uit de Leidse verzameling en zal hij tevens vertellen over zijn onderzoek naar het werk van de 19de eeuwse Leidse lithograaf Johann Peter Berghaus, die talloze portretten van studenten en professoren vervaardigde.

Prof.mr. Nico Schrijver

Hoogleraar Internationaal Publiekrecht en directeur Grotius Centre for International Legal Studies (Universiteit Leiden)

Mondiale waarden en normen en de rol van het internationale recht. Utopie of realiteit?

Sinds het standaardwerk *De iure belli ac pacis* (1625) van Hugo de Groot geldt vrede als een leidende waarde in de internationale betrekkingen. Door de eeuwen heen heeft vrede een bredere inhoud gekregen en ontwikkelden zich ook andere waarden, waaronder menselijke waardigheid, gerechtigheid en duurzaamheid. Zijn dit mondiale waarden? Wat is hun status in het internationale recht? Is de Verenigde Naties de hoeder van deze waarden?

dinsdagavond 26 oktober 2010

Prof.dr. Trudy Dehue

Hoogleraar Wetenschapstheorie en -geschiedenis van de Psychologie (Rijksuniversiteit Groningen)

Over het rationele beheer van emoties; de voorbeelden van depressie en aandachtstekort

Velen vragen zich af waardoor psychiatrische ziekte-labels zoals depressie en adhd, juist in welvarende landen zoals Nederland, steeds meer vallen. Sommigen zoeken de verklaring in de commerciële gezondheidssector die psychische stoornissen promoot, anderen stellen dat het gaat om biologisch verankerend lijden dat altijd al bestond en nu pas goed te behandelen valt. Weer anderen wijzen naar de verzorgingsstaat die ons massaal kleinzerig maakt. Trudy Dehue betoogt dat deze ver-

klaringen onjuist of onvolledig zijn. We leven nu in een neoliberale samenleving, die vergt dat mensen goed functioneren door hun ratio de baas te maken van hun emoties.

Drs. Teun Voeten

(Oorlogs)fotograaf, antropoloog, auteur en cineast

De verbeelding van het lijden

Zin en onzin van de oorlogsfotografie

Lijden is een uitermate complex fenomeen. Vooral als deze zeer persoonlijke emotie veroorzaakt wordt door externe sociaal politieke factoren, zoals oorlog. Oorlogsfotografen zijn gefascineerd door lijden. Op allerlei manieren proberen zij deze aller-individueelste emotie in een tweedimensionaal stijlstaand beeld te vangen. Teun Voeten zal spreken over de ethische en esthetische aspecten van een vak waar engagement en voyeurisme, sensatie en exploitatie soms naadloos in elkaar overgaan.

dinsdagavond 9 november 2010

Prof.dr. Dirk van Delft

Bijz. hoogleraar Materieel erfgoed van de natuurwetenschappen (Universiteit Leiden) en directeur Museum Boerhaave

De laatste jaren van Paul Ehrenfest

Paul Ehrenfest, in 1912 in Leiden benoemd als hoogleraar theoretische natuurkunde, legde zijn ziel en zaligheid in hartstochtelijke discussies met vakgenoten. Toen de ontwikkelingen in de moderne fysica hem boven het hoofd groeiden, kon hij daar niet mee overweg, met dramatisch gevolg.

Dr. Wim Hofstee

Universitair Docent Verg. Godsdienstwetenschap en Antropologie van de Religie (Universiteit Leiden)

Op weg naar het einde

Ratio en Emotie in nieuwe religieuze bewegingen

Aan de hand van een aantal recente voorbeelden wordt getoond hoe ratio en emotie zich verhouden binnen religieuze bewegingen die

het einde van de wereld aankondigen. Daarbij spelen op onderzoeksniveau twee aspecten een rol. Enerzijds doet zich een proces van privatisering van religie voor, wat leidt tot een scheiding tussen religie en politiek. Anderzijds is een trend waarneembaar van deprivatisering, waarbij religie en politiek juist sterk met elkaar verweven zijn.

dinsdagavond 23 november 2010

Prof.dr. Esther-Mirjan Sent

Hoogleraar Economische Theorie en Economisch Beleid (Radboud Universiteit Nijmegen) en lid van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO)

Economie is emotie

De term kenniseconomie is een cliché geworden, maar is om tenminste twee redenen problematisch. Ten eerste wekt het de indruk dat kennis in dienst moet staan van de economie. Met een dergelijke focus dreigt onderzoek dat geen economisch belang dient ondergesneeuwd te raken. Ten tweede verblindt het ons voor het belang van emotie in economie. De burger is niet koel en calculerend, maar laat zich leiden door emoties en angsten. Kortom, als we met vertrouwen de toekomst van de zogenaamde kenniseconomie tegemoet willen gaan, is het van essentieel belang om de rol van emotie in economie onder ogen te zien.

Prof.dr. Eveline Crone

Hoogleraar Neurocognitieve Ontwikkelingspsychologie (Universiteit Leiden)

De wonderbaarlijke ontwikkeling van de hersenen

Gedurende de kindertijd en adolescentie worden we steeds beter in staat om onze gedachten en handelingen te sturen. Deze veranderingen gaan gepaard met ontwikkeling van de hersenen, welke we nu met geavanceerde technieken steeds beter in kaart kunnen brengen. In deze lezing wordt de ontwikkeling van de hersenen en daarmee gepaard gaande veranderingen in gedrag toegelicht aan de hand van voorbeelden.

dinsdagavond 7 december 2010

Prof.dr. Pauline Kleingeld

Hoogleraar Praktische Wijsbegeerte
(Universiteit Leiden)

Ratio en emotie in de liefde

Wat is de plaats van het streven naar rechtvaardigheid in het huwelijk (en andere samenlevingsvormen)? Is de eis van rechtvaardigheid een vreemdsoortig element dat haaks staat op de emotionele basis van het huwelijk, misschien zelfs een kille bedreiging van de liefde zelf? Of zou rechtvaardigheid juist als een wezenlijk element van het huwelijk zelf gezien moeten worden?

Dr. Anton van der Lem

Conservator oude drukken, Universiteitsbibliotheek Leiden

Emotie en herinnering: de historische sensatie bij Huizinga en Proust

Een verkennende vergelijking

Huizinga en Proust hebben elkaar nooit ontmoet. Zij noemden elkaar nergens, noch in hun werken, noch in hun brieven, noch in hun nagelaten papieren. Met zijn idee van de historische sensatie heeft Huizinga zijn eigen omgang met het verleden een wel heel bijzondere inhoud gegeven. Marcel Proust omschreef met zijn 'mémoire involontaire' wat wij allemaal uit ervaring kennen: hoe een geur, een smaak, een geluid verleden werkelijkheid weer in ons tot leven wekt. Anton van der Lem zal hun beider evocatie van het verleden aangrijpen om op overeenkomsten en verschillen te wijzen. Waren zij geen schillen van dezelfde bast?

Toegang gratis, iedereen welkom!

Plaats:

Academiegebouw
Rapenburg 73
Leiden

Tijd:

19.30 uur

Informatie/organisatie:

Studium Generale:

je.molenaar@sea.leidenuniv.nl
www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

Scaliger Instituut:

k.van.ommen@library.leidenuniv.nl
[www.bibliotheek.leidenuniv.nl/
bijzondere-collecties/scaliger-instituut](http://www.bibliotheek.leidenuniv.nl/bijzondere-collecties/scaliger-instituut)

Academisch Historisch Museum:

c.vanmaris@ics.leidenuniv.nl
[http://historie.leidenuniv.nl/
historisch-museum](http://historie.leidenuniv.nl/historisch-museum)